

بررسی فقهی و حقوقی

اهانت به پیامبران

نویسنده:

اویس ریاحی

نشر فرهنگ شناسی

۱۳۹۲

نشر
فرهنگ
شناسی

نام کتاب: بررسی فقهی و حقوقی اهانت به پیامبران

نویسنده: اویس ریاحی

صفحه آراء: شیرین میرزایی

ناشر: نشر فرهنگ شناسی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۲

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول

قیمت: ۶۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۷۲۴-۱۴-

mail: info@farhangshenasi-pub.ir

www.farhangshenasi-pub.ir

نشر فرهنگ شناسی: تهران، خیابان شهید مطهری، خ مفتح شمالی، جنب اداره پست، پلاک ۳۶۶،

طبقه ۴، واحد ۱۳ تلفن: ۸۸۷۳۱۲۷۰، ۸۸۷۳۴۶۱۷؛ نمابر: ۸۹۷۸۵۰۵

سرشناسه: ریاحی، اویس ۱۳۶۶-

عنوان و نام پدیدآور: بررسی فقهی و حقوقی اهانت به پیامبران / نویسنده اویس ریاحی.

مشخصات نشر: تهران، انتشارات فرهنگ شناسی، ۱۳۹۲

مشخصات ظاهری: ۱۶۵ص.

فروست: دین

شابک: 978-600-6724-14-0

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه

موضوع: محمد (ص)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ق. - ششم و سب

موضوع: محمد (ص)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ق. - ششم و سب - احکام و قوانین

موضوع: جرایم علیه دین

موضوع: جرایم علیه دین - ایران

موضوع: سب

موضوع: ارتداد (فقه)

موضوع: حقوق جزا (فقه)

موضوع: حقوق جزا (فقه) - ایران

رده بندی کنگره: ۵۳/۵۳۰۵K ب-۹/۴ ۱۳۹۱

رده بندی دیویی: ۳۴۵/۰۷۸۸

شماره کاتالوگ ملی: ۳۰۶۴۶۲۳

سخن نویسنده

یکی از اسماء و صفات پروردگار قدّوس است و انسان خداوند را به این علت قدّوس می‌داند که او سرچشمه‌ی همه‌ی مقدّسات است. پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌وآله) قرآن و انبیاء عظام (علیهم‌السلام) برای مؤمنین و مسلمین و پیروان سایر ادیان آسمانی از این رو مقدّسند که به سرچشمه‌ی قدس که خدای قدّوس است مرتبط‌اند. مثل جریانی از خون و نور است که به همه‌ی احکام و باورهای دینی حیات و روشنایی می‌بخشد. بنابراین ستون خیمه‌ی دین، مقدّسات و با همان مغزله تقدّس است و اهانت به آن نیز مذموم و ناپسند است.

آیات و روایات متعددی وجود دارد که مسلمانان را از انجام استهزاء و به کار بردن الفاظ رکبیک نسبت به یکدیگر و نسبت به بزرگان دین و حتی نسبت به دشمنان اسلام منع نموده است. علاوه بر کتاب، سنت و اجماع که با هر سه، مجازات قتل سبّ‌النبی و معصومین ثابت می‌شود، عقل نیز ضرورت کیفر توهین به نبی و ائمه و ... را تأیید می‌کند.

تا قبل از تصویب قانون مجازات اسلامی (تعمیرات) سال ۱۳۷۵، مقررات و قوانین روشن و صریحی در خصوص اهانت به پیشوایان دینی وجود نداشت. البته به استثنای مواردی که توهین به رسالت‌نشریات و مطبوعات انجام می‌شد که مطابق همان قوانین مطبوعاتی مجازات صورت می‌گرفت. با توجه به اسلامی بودن نظام جمهوری اسلامی ایران این مطالب از اهمیت ویژه‌ای برخوردار شد و بنابراین برای پر کردن این خلاء قانونی محسوس، با تصویب قانون تعزیرات جدید سال ۷۵، تا حدودی این مشکل حل شد. اما متأسفانه همچنان قوانین موضوعه کشور اعم از قانون مجازات اسلامی و قانون مطبوعات به صراحت و روشنی و به طور کامل تکلیف را

مشخص نکرده است و دارای ابهامات و نواقص بسیاری است و در خصوص شماری از مصادیق آن سکوت اختیار کرده است. بعلاوه بین قانون مطبوعات و قانون تعزیرات در این خصوص ناهماهنگی وجود دارد. در این کتاب سعی شده است پس از بیان تعاریف و جایگاه جرم مزبور، به بیان نواقص و کاستی‌های قوانین موضوعه در این زمینه پرداخته شود و راهکارهای پیشنهادی مطرح شود و در نهایت نیز ادله‌ی حکم جرم مزبور در فقه امامیه با توجه به مستندات قرآنی و روایی مورد بررسی قرار گرفته و همچنین ارتباط آن با جرایمی همچون سب و ارتداد بیان شود.

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۷.....	سخن نویسنده.....
۱۳.....	مقدمه.....
۱۷.....	فصل اول: تعاریف و پیشینه تاریخی اهانت به پیشوایان دینی.....
۱۹.....	۱-۱. تعاریف و مفاهیم.....
۱۹.....	۱-۱-۱. اهانت در لغت.....
۲۰.....	۱-۱-۲. اهانت در اصطلاح.....
۲۲.....	الف) توهین ساده.....
۲۲.....	ب) توهین مشدد.....
۲۳.....	ج) توهین مستوجب حد.....
۲۳.....	د) هجو.....
۲۴.....	۱-۳. سب در لغت.....
۲۵.....	۱-۴. سب در اصطلاح.....
۲۵.....	۱-۵. تعریف جرم.....
۲۵.....	۱-۶. تعریف جرم در حقوق موضوعه ایران.....
۲۶.....	۲-۱. پیشینه تاریخی برخورد با اهانت کنندگان به پیشوایان حتی در ادیان آسمانی.....
۲۷.....	۲-۱-۱. آیین حمورابی.....
۲۸.....	۲-۲-۱. آیین زرتشت.....
۲۸.....	۲-۳-۱. آیین بودا.....
۲۹.....	۲-۴-۱. آیین یهود.....
۳۰.....	۲-۵. قبل از پیروزی انقلاب اسلامی ایران.....

۱-۲-۶. بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران ۳۳

فصل دوم: بررسی مبانی فقهی جرم اهانت به پیشوایان دینی ۳۵

۱-۲. بررسی جرم اهانت به پیشوایان دینی در فقه اسلام ۳۷

۱-۱-۱. مبانی فقهی جرم اهانت به مقدّسات مذهبی ۳۷

۱-۱-۱-۱. کتاب ۳۸

۱-۱-۱-۲. اشاره صریح قرآن به اهداء درود به پیامبر (ص) و آلش ۴۱

۱-۱-۱-۳. مجازات آزار رسول خدا (ص) ۴۲

۱-۱-۱-۴. وعده عذاب به استهزا کنندگان خدا و پیامبر (ص) ۴۶

۱-۱-۲. اشاره قرآن به استهزا کنندگان پیامبر (ص) ۵۰

۱-۱-۲-۱. منع از دشنام به بزرگان دین ۵۳

۱-۱-۲-۲. منع از دشنام به همدیگر ۵۵

۱-۲-۲. سنت ۶۰

۱-۲-۱-۲. قول معصوم (علیه السلام) ۶۱

۱-۲-۲-۲. فعل معصوم (علیه السلام) ۷۵

۱-۲-۲-۳. تقریر معصوم (علیه السلام) ۷۸

۱-۲-۳. اجماع ۸۱

۱-۲-۱-۲. دیدگاه فقهای شیعه ۸۲

۱-۲-۳-۲. دیدگاه اهل سنت ۸۹

۱-۲-۴. عقل ۹۴

۲-۲. احکام فقهی جرم اهانت به مقدّسات مذهبی ۹۷

۲-۲-۱. ارتداد ۹۷

۲-۲-۱-۲. تعریف ارتداد ۹۷

۲-۲-۲-۲. اهانت منجر به ارتداد ۹۸

۲-۲-۳-۲. شرایط حکم به ارتداد ۱۰۳

- ۳-۲. بررسی حکم سبّ پیشوایان دینی ۱۰۴
- ۱-۳-۲. حکم سبّ فاطمه زهرا (سلام الله علیها) ۱۰۵
- ۲-۳-۲. حکم سبّ علی (علیه السلام) ۱۰۶
- ۳-۳-۲. حکم سبّ سایر اهل بیت (علیهم السلام) ۱۰۸
- ۴-۳-۲. حکم سبّ انبیای عظام (ع) و سایر موارد دیگر ملحق به آن ۱۱۱
- ۵-۳-۲. حکم اهانت به پیشوایان دینی از نگاه علمای اهل سنت ۱۱۴

فصل سوم: بررسی مباحی حقوقی جرم اهانت به پیشوایان دینی .. ۱۱۹

- ۱-۳. بررسی جرم اهانت به مقدّسات مذهبی در قانون مجازات اسلامی .. ۱۲۱
- ۱-۱-۳. مبانی حقوقی جرم اهانت به مقدّسات مذهبی ۱۲۲
- ۲-۱-۳. جایگاه جرم اهانت به پیشوایان دینی در تقسیم‌بندی جرایم ۱۲۲
- ۳-۱-۳. عناصر تشکیل دهنده جرم اهانت به پیشوایان دینی ۱۲۴
- ۱-۳-۱-۳. عنصر قانونی ۱۲۵
- ۲-۳-۱-۳. عنصر مادی ۱۲۷
- ۱-۲-۳-۱-۳. عمل مادی و هن آور ۱۲۸
- ۲-۳-۱-۳. موضوع جرم ۱۲۹
- ۳-۳-۱-۳. عنصر معنوی ۱۳۴
- ۲-۳. بررسی جرم اهانت به مقدّسات مذهبی در قانون مطبوعات ۱۳۷
- ۱-۲-۳. مطبوعات و حدود آن ۱۳۸
- ۲-۲-۳. فزازهایی از قانون مطبوعات ۱۴۱
- ۳-۲-۳. مجازات توهین به وسیله مطبوعات ۱۴۱
- ۴-۲-۳. مجازات جرم اهانت به مقدّسات مذهبی ۱۴۴
- ۱-۴-۲-۳. مجازات در ماده ۵۱۴ ۱۴۶
- ۲-۴-۲-۳. مجازات در ماده ۵۱۵ ۱۴۶

۱۴۷	نتیجه گیری
۱۵۱	پیشنهادات
۱۵۲	فهرست منابع
۱۵۳	منابع فارسی
۱۵۹	منابع عربی

www.ketab.ir

مقدمه

رعایت آزادی معنوی افراد، همانند آزادی تن آنان یکی از موهبت‌های الهی است، بنابراین ارج نهادن به حرمت و شرافت خانوادگی یا شغلی یا اجتماعی اشخاص و همچنین مقدسات و باورهای مذهبی آنان و جلوگیری از تعرض و هتک شخصیت و اعتبارشان در چارچوب نظامات و قوانین، لازمی حیات اجتماعی جوامع می‌باشد.

حمایت از این نوع آزادی دارای سابقه تاریخی فراوانی است به طوری که می‌توان گفت کلیه ادیان الهی و قوانین موضوعه بشری هرگونه تعرض به حیثیت و شرافت اشخاص را تحت عناوین مجرمانه‌ای مانند افتراء، قذف، فحاشی، توهین و اهانت به مقدسات قابل تعقیب کیفری و مستوجب عقوبت اخروی و دنیوی دانسته‌اند.

امروزه مبنای اصلی حمایت از آزادی‌های تن و روان و سایر حقوق و آزادی‌های افراد، اعلامیه جهانی حقوق بشر است. این اعلامیه که در سال ۱۹۴۸ به تصویب مجمع عمومی سازمان ملل متحد رسیده است در ۳۰ ماده حقوق و آزادی‌های اساسی را که همه مردم جهان می‌بایستی بدون هیچ‌گونه تبعیض از آن برخوردار باشند تدوین کرده است.

به همین لحاظ در اکثر قوانین اساسی دنیا احترام به آزادی معنوی انسان‌ها از جمله حقوق اساسی آنان شناخته شده، تعرض به آن طبق قانون جرم تلقی می‌شود.

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نیز در اصول متعددی بر این حقوق صحه گذارده است. اصل ۲۲ قانون اساسی چنین مقرر می‌دارد: «حیثیت، جان، مال، مسکن و شغل اشخاص از تعرض مصون است مگر در مواردی که قانون تجویز کند.» در اصل ۲۴ نیز آمده است: «نشریات و مطبوعات در بیان مطالب آزادند مگر آنکه مخل به مبانی اسلام یا حقوق عمومی باشد. تفصیل آن را قانون معین می‌کند.» در متمم قانون اساسی دوران مشروطیت نیز اصول

نهم و بیستم آن قانون به ممنوعیت هتک حرمت و شرف اشخاص و حدود آزادی مطبوعات اشاره کرده بود.

بنابراین آن چه مسلم می‌باشد این است که در قوانین و نظامات کلیه ملل جهان هتک حرمت و شرافت انسان‌ها به جز در مواردی که قانون تجویز کرده باشد ممنوع است و همگان می‌بایست از حق عدم هتک حرمت و شرافت برخوردار باشند، لکن در مواردی افراد از محدوده آزادی خود خارج شده از آزادی‌های موجود سوء استفاده می‌نمایند و به این وسیله به حرمت و شرافت سایرین تعرض روا می‌دارند که این گونه تعرضات در قالب جرایمی مانند توهین، افتراء، اهانت به مقدّسات و ... نمود پیدا می‌کند که برای هر یک از آنها در قوانین کیفری مجازات معینی پیش‌بینی شده است.

جرم اهانت به مقدّسات مذهبی نیز از جمله جرایم علیه شخصیت معنوی افراد و به صورت اخص از زمره جرایم بر ضد حیثیت اشخاص محسوب می‌شود، زیرا اعتقادات مذهبی به ویژه در جوامعی که علائق دینی در آنها به صورت شدیدی وجود دارد، با شخصیت افراد جامعه عجین می‌باشد و هرگونه تعدی به اعتقادات و باورهای دینی موجب جریحه‌دار شدن افکار و احساسات عمومی می‌گردد. بنابراین در این گونه اجتماعات جرم‌انگاری اهانت به مقدّسات مذهبی امری طبیعی و حتی ضروری خواهد بود، زیرا جرایم علیه شخصیت معنوی افراد اعمال مجرمانه‌ای است که موضوع آن تعرض به حریم آزادی تن و روان آدمی است و نتایج آنها به شخصیت و حیثیت افراد لطمه وارد می‌نماید.

از این رو در اثنین اثر کوشش شده است که ابعاد مختلف جرم اهانت به پیشوایان دینی در حد بضاعت مورد بررسی و مطالعه قرار گیرد.

از مهم‌ترین مسائلی که در این کتاب مورد بررسی قرار گرفته عبارت

است از:

۱. دیدگاه فقه و حقوق در مورد اهانت به پیشوایان دینی چیست؟

۲. آیا شخصی که از روی شبهه و یا جهل به پیشوایان دینی اهانت می‌کند، جرمی انجام داده است؟

۳. فرق مبانی و منابع حرمت و ممنوع بودن اهانت به پیشوایان دینی در ادیان ابراهیمی چیست؟

اولی است که این تلاش اندک مورد رضایت حضرت دوست قرار

گیرد

www.ketab.ir